

1

Hlas čs. katolických biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky.

Draží věřící !

V nesmírně vážné chvíli našeho náboženského i národního života, obrácíme se na vás, tímto listem, právem učící Církve. Láska k národu i lidu Československé republiky vede nás, abychom k vám promluvíli v rozhodujících dnech, kdy jste se stali svědky útoků na jednotu a ve ení kat. Církve u nás. Abyste veděli, kdo je pravda a právo a vaše místo v Církvi i v národě, slyšte hlas svých pastýřů, kteří u vědomí odpovědnosti před Bohem a svědomím celého světa, po zralé úvaze nemohou již mlčet.

Všichni jste v poslední době svědky široce založené akce, jejímž cílem je přinutit čs. biskupy k uzavření dohody mezi církví a státem. Sdílíme s naší veřejností názor, že poměr Církve a státu je neutěšený a bolestný. Tento stav je jisté nepřírozený neboť obě společnosti se mají vzájemně doplňovat, a nepřispívá ani k všeobecnému, veřejnému a vnitřnímu klidu věřících. Nejhorší na tom je, že i přemnozí věrní katolíci duševně trpí, neboť jisté milují upřímně svou církev a svůj stát a jsou plni obav o jejich budoucnost.

To způsobuje i nám biskupům, kteří jsme z ustanovení Božího strážci odkazu Kristova a zodpovídáme před Ním za spásu vašich duší, nemalou bolest. Bolí nás to tím více, že veškerá zodpovědnost za neúspěch jednání je od lidí nedosti informovaných svalována na nás, jímž je vaše večné i časné blaho největším pokladem, pro nějž jsme ochotni obětovat všechno.

Chápeme vaše samozřejmé právo, že chcete být informováni pravdivě i z naší strany, neboť jsme o to ustavičně z různých stran žádáni. Nemáme již jiné možnosti, pokoušíme se o to, jak nám přikazuje naše svědomí, tímto pastýřským listem, prosíme při tom Boha, aby hlas pastýřů dospěl k vašemu sluchu, aby byl slyšen s vírou a správně pochopen. Také nám, strážcům pravdy a zákonů Božích, záleží nemálo na upřímné a spravedlivé dohodě se státem. Nemůže nám být přece lhostejno, jsou-li naše poměry příznivé rozvoji křesťanského života či nikoliv. Vžit jsou nám známy překážky, které se staví dnes v cestu křesťanskému smýšlení a hlavně jeho uskutečňování v denním praktickém životě.

Víme dobře, kolika práv jste už byli zbaveni, tak jako ani vám není neznámo, kolik příkoří musela církev u nás v poslední době již vytrpět. Byli jsme si vždy vědomi tíhy své zodpovědnosti za spásu vašich duší před Bohem. Usilovali jsme vždy a usilujeme ještě dnes, i když s malou nadějí na úspěch, o to, abychom obhájili a zabezpečili svatá práva vás křesťanů jako svobodných občanů státu, jak to žádá přirozený i boží řád. A k těmto všelidským a obecně uznávaným právům člověka patří netoliko svoboda soukromého náboženského přesvědčení a volnost provádění náboženských úkonů, ale i svobodné uskutečňování zásad tohoto přesvědčení jako norem života jednotlivců i společnosti, a to bez obav o osobní svobodu, občanskou rovnocennost a ohrožení existenčních práv.

K uskutečňování pak a k zabezpečení této náboženské svobody pro katolíky jsou v pojetí Církve z ustanovení Božího bezpodmínečně nutné tyto další předpoklady: Uznání pravomoci sv. Otce jako nejvyšší viditelné hlavy Církve, jakož i uznání a respektování pravomoci biskupů s ním spojených. Neuznávání této zásadní skutečnosti znamená neuznávání katolickou církev, jak jí chtěl mít Kristus, a každá akce, podnikaná mimo, nebo proti vůli biskupů, spojených s římským papežem, porušuje její základní strukturu, rozbíjí jednotu Církve a směřuje nutně k jejímu zničení.

Dalšími zásadními předpoklady pro uznání pravé svobody Církve plynoucími z přirozeného práva je respektování výsostného práva rodičů na výchovu jejich dětí, zabezpečení nejen svobodné křesťanské výuky mládeže, ale i výchovy jak ve škole, tak i mimo školu, uznávání rodiny jako svátostného svazku i práv a povinností z toho plynoucích, jakož i práva věřících na shromažďování ve svobodných sdruženích a organizacích. K tomu přistupují i nutné předpoklady svobodného náboženského života, bez nichž by byl ve svém celku i u jednotlivců naskutečnitelný. To jsou: Potřebný počet církevních škol, výchovných sociálně-charitativních ústavů, kulturních a dobročinných institucí, svobodný tisk periodický i knižní v dostatečném počtu, svobodný a nemezovaný přístup ke všem možnostem společenského a kulturního života. Konečně jsou nezbytné i finanční prostředky a hmotné zabezpečení takových institucí a ústavů, neboť bez nich nebylo by možno Církev rozvíjet úspěšnou činnost k blahu našeho lidu a uchránit kostely a církevní budovy před neodvratným zchátráním a zkázou.

Toto všechno jsme již v potřebné míře měli a toto všechno bylo nám v poslední době odnato. V těžkých poměrech, za mnohých obtíží budovala Církev u nás s krajními obětmi z vaší války, z vašich prostředků, pro vás a vaše děti sociální a výchovné ústavy, školy, semináře, exerciční domy, budovala svůj tisk, pastorační a spolkovou organizaci, vytvářela podmínky duchovního života. A co z toho všeho za krátkou dobu zbylo? Nemusíme vám předkládat, drží katolíci, o tom zvláštních důkazů. Pohlédněte se jen kolem, sledujte události a zjistíte snadno, že katolická Církev v Čs. republice za staleté služby národu, za svou kulturní a charitativní činnost, za oddanost svému lidu, za neohroženost a utrpení v době okupace, obdržela velmi trpkou odměnu. Stojí tu dnes oloupena, zbavena většiny svobod a práv, zneuctěna, pošpiněna, skryte i veřejně pronásledována.

Jen si všimnete, jak se vede dnes Církev v Československu. V rozhlase i veřejných projevech je vedena soustavná kampaň proti ní, zejména proti sv. Otci a biskupům, kteří jsou její Bohem stanovení představitelé. Posvátný charakter rodiny i svrchované právo rodičů na výchovu dětí jsou záměrně podkopávány. Všechno náboženský tisk, až na výjimky zcela bezvýznamné, byl zrušen; byly zastaveny dokonce i úřední věstníky ordinářů, jež informovali kněžstvo o důležitých státních zákonech a nařízeních. Místo nich byl zaveden min. školství, věd a umění tzv. Věstník katolického duchovenstva, který zdaleka není katolický, poněvadž nemá církevního schválení, je vydáván proti vůli ordinářů a ač je určen katolickým duchovním, je řízen nekatolíky v duchu proticírkevním a snaží se spravovat přímo státními orgány záležitosti zcela církevní a vyřadit tak biskupy z vykonávání jejich pravomocí. Každá katolická kniha, jež má být vydána, dokonce i knihy modlitební, jsou podrobovány předbežné státní cenzuře, do katolických nakladatelství jsou dosazováni státní zmocněnci. Byly vyjány, pod výhrůžkou trestu, základy jakéhokoliv shromažďování a školení katolíků mimo kostel, ano i osud kostelů, jak naznačují nucené soupisy bohoslužebných předmětů a posvátných nádob, je jak se zdá, nejistý.

Církev je zbavena posledního zbytku majetku, není respektováno ani zákonem stanovené minimum, v mnoha případech byla zastavena duchovenstvu i výplata kongruy. Církevní školy už téměř neexistují a osud těch několika zbývajících zůstává v trapné nejistotě o svou budoucnost, čímž trpí nejvíce žáci a jejich rodiče. Byl dokonce vykonáván nátlak na rodiče, aby vzali své děti z církevních škol a to přímo pod výhrůžkou existenčních následků. Učitelé náboženství jsou ideově prověřováni a jsou jim dávány směrnice jak učit náboženství v duchu materialistickém. Jakákoliv náboženská výchova mládeže ve spolcích, mariánských družinách, eucharistických kroužcích a pod. byla na mnoha místech pod trestními následky zakázána a je soustavně znemožňována tím, že si stát osvojil monopol materialistické školní i mimoškolní výchovy, takže výchova v duchu křesťanském je znemožňována a je považována téměř za ilegální. V tomto ohledu dostali jsme se tak daleko, že dokonce i na bhoslovecké fakulty a učiliště byli dosazeni lektoři, tzv. společenských nauk, jejichž posláním je dosíci postupně, aby dokonce i naši

své přísaze věrni zůstaneme. Proto jsme žádali vždy i na svém duchovenstvu, aby se zdrželo každé politické akce, tedy tím spíše akcí ilegálních a protistátních. Nemůžeme však mlčet k hrubému porušování práv Církve svaté a zneužívání politické moci proti ní. Hájíme-li tedy, jak je naší povinností práv Církve svaté, nechceme tím nijak poškozovati zájmy státu. Právě naopak, činíme to v zájmu státu samého a pro blaho národa. Nejbolestnější při tom všem je, že nemáme žádné možnosti obhájit se proti hrubým a nepravdivým útokům. Dějí se všemožné pokusy vyřadit nás z pastýřského úřadu úplně a řízení Církve si osobují lidé nevěřící, lidé od Církve odpadlí a takoví, kteří nemají žádného práva, žádné kompetence a žádného církevního poslání. Již nám nezbývá nic jiného než vyčerpat své energie a mařiti čas ustavičnými protesty a zákroky proti zabírání církevních institucí, škol a klášterů, proti deptání všech církevních práv a náboženských svobod, protesty, na které nikdo neodpovídá, jichž nikdo nedbá a které nemají žádného praktického účinku.

Nejde tedy v celém tom dnešním dění, jak bylo již řečeno, o nedostatek kladného postoje Církve ke státu, nejde ani o žádnou reakci. Neboť vládní forma a uspořádání společenského života není hlavním předmětem našeho zájmu. Nás musí zajímat to, je-li taková forma příznivá rozvoji náboženského života a je-li možno takovou společenskou představbu uvést nějak v soulad s naukou Ježíše Krista. Nejde ani o příklon ke kapitalismu. Vždyť vím, že ani liberální kapitalistická společnost neodpovídá ideálům křesťanství a kapitalismus byl Církví několikrát odsouzen. Vy sami víte nejlépe, že nynější vaši biskupové kapitalisty nejsou. A jistě by se jim vedlo dnes lépe, kdyby byli ochotni voliti cestu Jidášovu. Přejeme našemu pracujícímu lidu všechny sociální vymoženosti i zlepšení sociální úrovně, přejeme si jen, aby se jeho životní úroveň skutečně zlepšovala a aby uměrné se vzrůstem hmotného blahobytu byly vytvářeny i hmotné podmínky pro zdokonalení mravního a náboženského života.

Vážnost doby nás však nutí k naprosté vernosti k zásadám a k důslednosti v jednání. Jde vpravdě o soustavné a dobře plánované a důsledně prováděné pronásledování katolické Církve v Českošlovensku. Na tom ničeho nezmění ani resoluce odhlasovaná podle předem stanoveného plánu na schůzi tzv. Katolické akce v Obecním domě v Praze dne 10. června 1949, i když se v ní slibuje věrnost Církvi svaté, uznání sv. Otce za její viditelnou hlavu a podrobení se mu ve věcech týkajících se víry, mravů a církevní disciplíny a uznání pravomoci biskupů ve věcech víry a mravů. Schůze tato, tajně připravovaná, svolána byla mimo vědomí a proti vůli biskupů a její cíl byl jasný: znemožnit ještě více pravomoc a vliv biskupů. Vždyt byla obslána převážně placennými delegáty vyslanými od Akčních výborů, delegáty, kteří namnoze nevěděli vůbec, o čem jde a netušili, že jejich podpisu na presenční listině bude zneužito pro tzv. Katolickou akci. Z toho důvodu sbor biskupů na konferenci konané dne 15. června 1949 byl nucen prohlásit, že tato tzv. Katolická akce není akcí katolickou, nýbrž hnutím rozkolným a že každá účast a spolupráce na ní musí být stínána církevními tresty. Inspirátoři a svolávatelé upadli již ipso facto do exkomunikace, to jest byli vyloučeni z Církve podle ca. 2334, odst. 2 a can. 2331 par. 2, Zákoníku církevního práva. Neboť celá akce je namířena proti jednotě Církve a církevní kázní. Podobným způsobem, jak shora uvedeno, zneužito bylo i podpisu mnoha duchovních jako projevu s tzv. Katolickou akcí, neboť nevěděli ničeho o jejím poslání a podpisy jejich byli vylákány namnoze pod zcela jinými hesly, jako že jsou pro spravedlivou dohodu, pro zachování církevních práv, pro vyučování náboženství na školách, pro uznání sv. Otce jako viditelné hlavy Církve, při čemž nechtěli podnikati ničeho proti vůli ordinářů, naopak chtěli podporovati jejich snahy pro uskutečnění dohody tak, aby odpovídala zájmům Církve ve smyslu církevních předpisů. Tito kneží dali tedy své podpisy většinou oklamání a pod nátlakem, nejednali ani vedome, ani dobrovolně a zachvávají samozřejmě věrnost Církvi svaté, oddanost svým biskupům, jak mnozí již soukromě i veřejně prohlásili. Jména mnohých pak byla uveřejněna zcela bez jejich vědomí, ano i proti jejich vůli a protestům. Katoličtí biskupové tedy pro budoucnost upozorňují, že každý pokus o založení diecézních, krajských, okresních nebo farních tzv. Katolických akcí je církevně zakázán a duchovní i laici, kteří se zakládání takových akcí osobně zúčastní nebo vstoupí do jejich výborů, či přijmou nějaké funkce, budou tím samým vy-

obcování z katolické Církve. Také tzv. Katolické noviny vydávané vý-
borem Katolické akce postrádají samozřejmě schválení biskupů a nelze
je považovati za katolické. Je tedy jejíj četba i přechovávání a
rozšiřování církevné zakázáno.

Duchovenstvo si musí být také vědomo, že nařízení vydávaná kosis-
tořemi pod národní správou jsou nejen církevně nezávazná, nýbrž, že
je ve svědomí zavázáno dodržovati jen ta nařízení a odvolání, o nichž
jsou bezpečně přesvědčeni, že jsou vydána příslušnými ordináři.

Jako zodpovědní představitelé katolické Církve v Československé re-
publice cítíme samozřejmě tíživou zodpovědnost za vývoj náboženských
událostí v našich vlastech a nezastíráme si, že nadešla rozhodující
chvíle velikých zkoušek pro naše drahé věřící i pro naše věrné duchoven-
stvo. Má-li však býti, jak se říká, hlavním cílem všeho toho, co se
nyní proti československým katolickým biskupům všemi prostředky orga-
nisuje, přimeti je k spravedlivé dohodě mezi Církví a státem, pak pro-
hlásujeme, že bylo celé toto tažení zbytečné. Českoslovenští katolici-
ti ordináři měli a mají sami největší zájem, aby k upřímné a sprave-
dlivé dohodě mezi Církví a státem došlo a nepřestávají se modlit na
ten umysl. Přejí si však, aby došlo k opravdové dohodě, na jejímž pod-
klade by Církev mohla rozvinouti veškerou svou bohatou činnost a upla-
tniti celý svůj mravní vliv ve prospěch státu a jeho lidu. Chtějí, aby
katolíci mohli uplatnit svobodně svůj světový názor a vše něho zaří-
diti svůj život, neboť náboženství má ovládat veškeré jednání člověka.
Nepřejeme si však, aby se Církev stala pouhou služkou státu, čili no-
sitelkou jiného světového názoru pod křesťanskou náboženskou rouškou.
Přejí si dohodu, nikoliv diktát.

V tomto smyslu stanovili již čs. ordináři na biskupské konferenci
konané dne 7. června 1949 v Olomouci zásadní podmínky, na jejichž pod-
klade by byla možná dohoda, budou-li předem vládou přijaty a zaručeny.
Tyto podmínky jsou:

- 1/Křesťanský světový názor bude i ve veřejném životě a výchově respektován a uznáván a to jak slovem tak i skutkem.
- 2/Vláda uznává duchovní pravomoc římského papeže jako nejvyšší hlavy Církve ve věcech náboženských a církevních dle platných církevních předpisů a prohlásí, že výkon této duchovní moci se nedotýká státní suverenity, nýbrž, že je samozřejmým důsledkem uznávaných, základních lidských práv a zejména svobod, náboženské.
- 3/Před započatím jednání budou odvolána všechna opatření omezující a ohrožující náboženskou svobodu katolíků v ČSR, zejména náboženskou svobodu ve výchově mládeže. Mimo to:
  - a/bude ihned zastaven Věstník katolického duchovenstva vydávaný MŠVÚ a bude povoleno vydávání všech úředních ordinariátních věstníků.
  - b/bude odvolán výnos MŠVÚ ze dne 23. května 1949 a o uprázdnění církevních úřadů a prebend, jakož i výnos min. vnitra ze dne 9. května 1949 o omezení svobody shromažďovací a spolkové i výnos pro Krajské a Okresní velitelství SNB o postupu vůči katolické Církvi.
  - c/zrušeny budou všechny zákazy týkající se exercicijí i všech náboženských ukonů.

K této podmínkám přistupuje dnes samozřejmě další požadavek, že vláda nebude podporovati nové vytvořenou tzv. Katolickou akci a nebude jí poskytovati státní záštitu.

Zádati splnění těchto podmínek velí nám naše arcipastýřská zodpovědnost před Bohem i před vámi a před svědomím národa; protože bez jejich splnění Církev nebyla by již Církví Kristovou a nemohla by splniti své duchovní poslání, t.j. učiti, posvěcovati a řídití.

Jsem jisti, drazí bratři a sestry v Kristu, že schvalujete tento náš postoj a obezřetnost. Museli bychom se cítit před vámi zahanbeni, kdybychom si počínali jinak, kdybychom si nepočínali jako pastýři, kteří jsou v zájmu vaší spásy ochotni dát i svůj život za ovce své, nýbrž jako pastýři najatí, kteří své stádece v době nebezpečí zrádně opouštějí.

Pomáhejte nám a posilujte nás svými modlitbami, svým vpravdě křesťanským životem i svou bezvýhradnou oddaností dobré Matce Církvi, aby za přispění Ducha sv. byla nalezena schůdná cesta pro úpravu církevně státních poměrů. Kdyby však již k takové dohodě dojíti nemohlo, poněvadž bylo rozhodnuto zahájit všemi prostředky vyhlazovací boj proti Církvi Kristově a zneužití jí zastřeným způsobem pro cíle bezbožecké, pak nadešla hodina zkoušky pro katolíky v Československu; nadešla chvíle, v níž je třeba uvědomiti si slova apoštola sv. Petra: „Miláčkové nedivte se tomu soužení, které na vás přichází jako zkouška, jako by se vám dělo něco neobvyklého, nýbrž radujte se, poněvadž máte účast na utrpeních Kristových, abyste se také, až se zjeví Jeho sláva, zaradovali a zaplesali.“ /1Petr 4;12-13/.

Každá zkouška je z dopuštění božího a přispěje jistě ke spáse našich duší. Je příležitostí, abychom osvědčili svou věrnost Kristu, abychom odčinili za své poklesky a abychom se naučili býti katolíky celými a důslednými. Národ se na vás dívá, jak v této historické chvíli ve své zkoušce obsojíte. Katolíci celého světa jsou s vámi spojeni. Zůstanete věrni svým biskupům, kteří s vámi trpí a nedejte se zviklati ani tehdy, kdyby k vám nemohl proniknout jejich hlas. Církev je nezníčitelná a trpet pro Krista je největší slávou. Nedejte se másti falešnými proroky, strážte se dravých vlků i v rouše beránčím. Nedejte se vyprovokovati k nepředloženým činům. Bďte a modlete se. Všichni svatí a světice boží, kteří jste byli vězněni a mučeni pro Krista, modlete za nás! Božské srdce, pro naše hříchy ne základe falešného rozsudku proboušené, smiluj se nad námi! Zehnáme všem, hlavne pak těm kdo trpí nebo budou trpěti protiventství pro spravedlnost: Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen

J o s e f
arcibiskup pražský

J o s e f
biskup českobudějovický

J o s e f K a r e l
arcibiskup olomoucký

Š t é p á n
biskup litoměřický

J a n
biskup spišský

E d u a r d
titulární biskup velicijský, apošt.
administrátor nitranský

J o s e f
titulární biskup thagorenský,
apošt. administrátor košický

František Onderek
apoštolský administrátor české části
vratislavské diecése
Ambrož Lazík
apoštolský administrátor trnavský

P a v e l
biskup prešovský

M o ř i c
biskup královéhradecký

Robert Pobožný
kapitulní vikář rožnavský

O n d r e j
biskup báňskobystrický

K a r e l
biskup brněnský

V Praze dne 15. června 1949.

Tento pastýřský list budiž přečten ve všech farních kostelích a kaplích při veřejných bohoslužbách v neděli infra oct. Sacr. Cordis et III. p. Pent., id est 26.6.1949. Důstojní páni nechtě se nedají odstrašit od čtení tohoto listu žádnými hrozbami. V této tak těžké a rozhodující době jsou ve svědomí vázání seznámiti veřejní se skutečným stavem věcí. Úmyslné a vědomé opomenutí této povinnosti by bylo stíháno církevními tresty.